

*О. І. Кремень, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СТАТИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ

Особливістю показників статистики фондового ринку є, з одного боку, великі обсяги досліджуваної інформації, а з іншого – висока ціна прийнятих рішень. З огляду на це виникає необхідність статистичного моніторингу, докладного аналізу та прогнозування вихідної інформації. До основних статистичних показників, які характеризують стан функціонування та розвитку фондового ринку, належать фондові середні та фондові індекси. Традиційно для обчислення фондових середніх використовують п'ять видів середньої – середня арифметична з абсолютних цін, середня арифметична з індивідуальних індексів цін, середня гармонійна з індивідуальних індексів цін, середня геометрична з індивідуальних індексів цін та медіана з індексів цін.

Для якісного оцінювання стану ринку цінних паперів і приблизного кількісного оцінювання його динаміки використовують одномірний параметр, який називається індексом фондового ринку. Фондові індекси використовуються як узагальнені характеристики макроекономічної ситуації та інвестиційного клімату, інструменти аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку цінних паперів, основа для хеджування на фінансовому ринку – ф'ючерсних та опціонних контрактів та орієнтир для оцінювання ефективності управління портфелями цінних паперів.

Фондовий індекс повинен мати такі основні характеристики: список індексу – набір акцій, які входять до індексу; метод усереднення; види ваг для курсових вартостей акцій, які входять до списку індексу; базисне значення індексу (значення індексу в базисному році); статистична база для розрахунку.

Для розрахунку індексів потрібні періодичні коригування списку індексу, оскільки до нього зазвичай входять акції підприємств, які посідають лідерські позиції за обсягами продажів акцій на фондовому ринку, а їхній перелік з часом змінюється.

Залежно від методологічних засад агрегування та методу розрахунку середніх цін підходи до розрахунку фондових індексів можна об'єднати у дві групи – підходи, які передбачають рівновагомість цінних паперів, і підходи, які передбачають надання ваги цінним паперам.

Найбільш спрощеним підходом до розрахунку фондових індексів є середня арифметична з цін з використанням дільника або поправочного коефіцієнта. За цим підходом розраховуються фондові індекси DJIA та Nikkei 225 Average. Як середня геометрична з цін обчислюється фондовий індекс FT-30 Share Index, а як середня геометрична з індивідуальних індексів цін – індекси Value Line Composite Index, FT-30. До індексів, у процесі обчислення

яких використовується прийом зважування, належать S&P-500, зведений NYSE, FT-100, NASDAQ, DAX, CAC.

У процесі розробки методу розрахунку фондового індексу визначаються інформаційні завдання та обсяги вибірки для розрахунку. Чим більший обсяг вибірки, тим більш адекватно індекс показує стан економіки чи окремої галузі. У багатьох випадках під час розрахунків слід зважати на критерії капіталізації компаній, які входять до індексу, тобто сумарну ринкову вартість усіх їхніх акцій, які знаходяться в обігу.

Поряд із цілою низкою можливостей і переваг фондові індекси мають певні аналітичні обмеження. Так, індекси показують тільки кількісні зміни, тобто оцінюють сумарну вартість їхніх складових, але не відображають причини зміни цієї вартості. Відповідно індекси не розкривають глибину змін ціни інвестиційного активу.

Кремень, О.І. Методичний інструментарій статистичного вивчення фондового ринку [Текст] / О.І. Кремень Боронос // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2013. – С. 54-56.